SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto
Hallitussihteeri Saara Rahko
Hallitussihteeri Milla Mustamäki

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

VASTINE VALIOKUNNAN SAAMISTA KIRJALLISISTA ASIANTUNTIJA-LAUSUNNOISTA (HE 229/2018)

Toteamme Eduskunnan talousvaliokunnan kuulemisessa 31.1.2019 esitetyn johdosta täydentävästi seuraavan.

1. Yleistä lautakuntien toiminnasta

Lautakuntien yhdistäminen

Yksikään lausunnon antanut taho ei ole varsinaisesti vastustanut lautakuntien yhdistämistä. Liikennevahinkolautakunta kuitenkin suhtautuu varauksella lautakuntien yhdistämisen hyötyihin. Tällä hetkellä molemmat lautakunnat ovat kuitenkin hyvin pieniä organisaatioita, eivätkä ne ole pystyneet jakamaan resursseja esimerkiksi ratkaisukäytännöstään tiedottamiseen sillä tasolla kuin niiltä odotettaisiin. Valiokunnan saamista asiantuntijalausunnoista käy selkeästi ilmi, että esimerkiksi ratkaisutietokannoille olisi kova kysyntä ja niiden koettaisiin parantavan vahinkoa kärsineiden asemaa ja tekevän lautakunnan toiminnasta avoimempaa. Lautakuntien yhdistäminen tarjoaisikin yhden mahdollisuuden jakaa toimistohenkilökunnan resursseja niin, että esimerkiksi ratkaisutietokannan ylläpitäminen olisi mahdollista. Aiemmat kokemuksen vakuutusalan lautakuntien hallinnollisesta yhdistämistä ovat olleet myönteisiä.

Hallinnon yleislakien soveltuminen

Oikeusministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että esityksen säätämisjärjestysperusteluiden mukaan liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalle olisi epäselvää, pidetäänkö lautakunnan toimintaa julkisen hallintotehtävän hoitamisena.

Säätämisjärjestysperusteluissa käytetty ilmaus ”voitaneen pitää julkisen hallintotehtävän hoitamisena” on tarpeettoman epäselvä. Kuten oikeusministeriö lausunnossaan toteaa, lautakunnan toiminnassa on kyse julkisen hallintotehtä-

vän hoitamisesta ja myös esityksen säätämisjärjestysperustelut kokonaisuutena viittaavat käytetystä ilmaisusta huolimatta siihen, että näin on. Näin ollen myös hallinnon yleislait soveltuvat kuten esityksessä muuten on todettu.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että ehdotusta tulisi täydentää henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen osalta.

Hallituksen esityksen perusteluja on täydennetty lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen osalta. Tietosuojavaltuutettu tarkoittanee, että perusteluissa olisi tullut huomioida tarkemmin mm. tietojen luovutukset, tallennusajat ja tarvittavat suojatoimenpiteet. Nämä kuitenkin koskevat lautakuntaa tietosuoja-asetuksen sekä tietosuojalain perusteella. Saman aikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta (HE 52/2018 vp), jossa käsitellään mm. henkilötietojen käsittelyn oikeusperustaa.

Lautakunnan asiantuntemus

Lääkäriliitto, Reumaliitto, Aivovammaliitto ja SOSTE korostivat osastojen erillisyyden tärkeyttä ja sitä, että asioita tulee kummallakin osastolla käsitellä vain kyseisen vakuutuslajin asiantuntijat.

Hallituksen esityksessä on useassa kohdassa korostettu asiantuntemuksen merkitystä lautakuntien toiminnassa. Lautakunnan jakautuminen kahteen osastoon on tehty, jotta korvausasioita käsittelisivät ja ratkaisisivat vain juuri kyseisiin vahinkoihin perehtyneet asiantuntijat. Potilasvahinkojen asiantuntemus ei kuitenkaan sulje pois sitä, että sama esittelijä ei voisi kehittyä myös liikennevahinkojen asiantuntijaksi tai päinvastoin.

Lääkäriliitto nostaa esille huolen siitä, että lautakunnan asiantuntijoiden asiantuntemus voi vaarantua, jos asiantuntijoiden oikeutta palkkioon ei ole turvattu.

Kenelläkään ei ole laissa säädettyä velvollisuutta antaa asiantuntijalausuntoa lautakunnalle tai suostua lautakunnan pysyväksi asiantuntijaksi. Näin ollen jokainen pysyvä asiantuntija ja ulkopuolinen lausunnonantaja saa itse määritellä sen palkkion, jolla hän lausunnon antaa, eikä asiasta ole tarpeen säätää erikseen. Lääkäriliiton esille nostama lääkärien suullinen kuuleminen tuomioistuinkäsittelyissä ja lääkäreille siitä maksettavat palkkiot taas eivät liity lautakunnan maksamiin palkkioihin, eivätkä muutoinkaan nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen, vaan kyse on oikeudenkäymiskaaren tulkinnasta.

Lautakunnan riippumattomuus

Aivovammaliitto ry katsoo, että lautakunnan jäsenten ja heidän läheistensä esteellisyys tulee tutkia asianmukaisesti ennen lautakuntaan nimeämistä ja sen aikana, eikä se saa perustua vain lautakunnan jäsenen omaan ilmoitukseen.

Jäseniin, asiantuntijoihin ja esittelijöihin soveltuvat hallintolain mukaiset esteellisyyssäännökset. Esteellisyyssäännösten tarkoituksena on turvata käsittelyn puolueettomuus. Tähän sisältyy sekä subjektiivinen että objektiivinen näkökulma. Subjektiivinen puolueettomuus tarkoittaa, ettei jäsenellä ole ollut henkilökohtaista sidettä tai suhdetta asianosaisiin ja ettei hän ole toiminut asiassa puolueellisesti. Objektiivinen puolueettomuus puolestaan toteutuu, kun jäsen sen lisäksi, että on subjektiivisesti puolueeton, myös ulospäin näyttää puolueettomalta.

Lautakunnan jäsenet ja asiantuntijat valitaan laissa säädettyjen kelpoisuusvaatimusten ja asiantuntemuksen perusteella. Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää jäsenten sidonnaisuudet jäseniä nimitettäessä. Sidonnaisuuksien etukäteinen selvittäminen turvaa osaltaan jäsenen ja lautakunnan riippumattomuutta ja puolueettomuutta. Etukäteisellä selvittämisellä halutaan varmistaa, ettei lautakuntiin nimitetä henkilöitä, jotka tulevat olemaan esteellisiä useiden asioiden käsittelyssä. Lautakunnan toiminta vaikeutuu, jos jäsenen sidonnaisuudet aiheuttavat runsaasti esteellisyystilanteita. Sidonnaisuudet ja nimittämisen esteet tulee erottaa toisistaan. Sidonnaisuudesta ei seuraa automaattisesti sitä, että henkilöä ei voitaisi nimittää jäseneksi lautakuntaan. Jos kuitenkin esitetyllä henkilöllä on sellaisia sidonnaisuuksia, että hän ei ulkopuolisen silmin tarkasteltuna vaikuta objektiivisesti puolueettomalta tai hän sidonnaisuuksiensa johdosta olisi usein ja toistuvasti esteellinen osallistumaan asioiden käsittelyyn, ei häntä voida nimittää, ellei hän luovu sidonnaisuudesta.

Esteellisen jäsenen tulee itse huolehtia, että jäävää itsensä asiassa, joissa esteellisyys on käsillä. Oikeusturvan kannalta on tärkeä ottaa huomioon, että lautakunnan jäsenet, esittelijät, asiantuntijat sekä muut lautakunnan asioita käsittelevät toimivat rikosoikeudellisella virkavastuulla hoitaessaan lautakunnan tehtäviä.

Lautakuntaa koskeva sääntely potilasvakuutuslaissa ja liikennevakuutuslaissa

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen 298/2018 vp 1. lakiehdotuksen 38 §:n 2 momentissa säädettäisiin liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan ratkaisuvallasta ja saman lakiehdotuksen 41 §:n mukaan liikenne- ja potilasvahinkolautakunta saa käsitellä korvausasian myös korvausperusteen osalta, vaikka ratkaisusuositusta pyydetään vain korvausmääristä. Oikeusministeriön mukaan vaikuttaa siltä, että säännökset kuuluisivat pikemminkin liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta annettuun lakiin (HE 299/2018 vp).

Kyseisten säännösten jättäminen potilasvakuutuslakiin on harkittu ratkaisu ja myös liikennevakuutuslaissa on noudatettu lautakunnan osalta vastaavaa logiikkaa. Tarkoitus on, että kaikki ne säännökset, jotka ovat merkityksellisiä vahinkoa kärsineiden kannalta ovat potilasvakuutuslaissa ja liikennevakuutuslaissa.

2. Laki liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta

Puheenjohtajan, jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuus (4 §)

SOSTE katsoo, että lautakunnan toimivallan laajentaminen kuntoutusasioihin edellyttäisi lisäystä jäsenten kelpoisuutta koskevaan pykälään ja ehdottaa, että lautakunnassa tulisi olla sivutoimisena jäsenenä vähintään yksi kuntoutuksen ammattilainen, esimerkiksi fysioterapeutti.

Kuntoutusasioita tulee kuitenkin todennäköisesti olemaan lautakunnassa melko vähän, joten kuntoutuksen ammattilaisen lisääminen pysyväksi jäseneksi ei ole perusteltua. Lisäksi lautakunnalla on tarvittaessa aina mahdollisuus pyytää asiasta ulkopuolisen asiantuntijan mielipidettä.

SOSTE ehdottaa myös, että lautakunnassa tulee olla edustus potilas- ja vammaisjärjestöistä.

Liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan jäseniä ei nimitetä edustamaan jotain tiettyä tahoa. Potilas- tai vammaisjärjestöissä työskentelevä tai toimiva henkilö voi kuitenkin hyvin tulla valituksi asiantuntemuksensa perusteella lautakunnan jäseneksi.

Aivovammaliitto ehdottaa, että lautakuntien kaikille jäsenille laadittaisiin pätevyysvaatimukset.

Jäsenten pätevyysvaatimuksista säätäminen nykyistä tarkemmin tarkoittaisi, että lautakunnan kokoonpanosta tulisi hyvin joustamaton, eikä sen muuttaminen tarpeen vaatiessa olisi mahdollista ilman lain muutosta. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Se, että laissa jäsenille asetetaan vaatimukseksi perehtyneisyys, riittää turvaamaan jäsenten asiantuntemuksen ja antaa myös lautakuntaa nimitettäessä mahdollisuuden painottaa juuri sellaista osaamista, joka on lautakunnan käytännössä katsottu tarpeelliseksi.

Asian ratkaiseminen yleiskokouksessa, täysistunnoissa ja jaostoissa (7 §)

Sekä liikennevahinkolautakunta että liikenneturva katsovat, että lautakunnan puheenjohtajan rooli lautakunnan johtajana tulisi selkeyttää siten, että hän voisi aina osallistua kumpaankin täysistuntoon tai asia voitaisiin ratkaista lautakunnan yleiskokouksessa, sillä esityksen 3 §:n 2 momentin mukaan puheenjohtaja valvoo laintulkinnan yhdenmukaisuutta.

Puheenjohtajalla on 3 §:n 2 momentin mukaisen toimivaltansa perusteella oikeus kutsua yleiskokous koolle, jossa käsitellään yleisiä lain soveltamissuosituksia koskevat asiat. Tämän lisäksi puheenjohtaja voi valvoa laintulkinnan yhdenmukaisuutta määräämällä kummalla tahansa osastolla käsiteltävänä olevan asia osaston täysistunnon ratkaistavaksi.

Esityksessä on lähdetty siitä, että asiat käsitellään joko liikenne- tai potilasvahinkoasioihin perehtyneellä osastolla ja käsittelyyn osallistuu vain liikenne- tai potilasvahinkoasioihin nimenomaisesti perehtyneet jäsenet, esittelijät ja asiantuntijat. Lautakunnan puheenjohtajan laintulkinnan yhdenmukaisuuden valvonta ja siitä johtuva mahdollisuus määrätä kummalla tahansa osastolla käsiteltävä asia osaston täysistunnon käsiteltäväksi voidaan nähdä tästä jonkinlaisena poikkeuksena. Tarkoitus ei kuitenkaan ole, että puheenjohtaja vastaisi sen ratkaisun sisällöstä, jonka hän on määrännyt sen osaston täysistunnon käsiteltäväksi, jolla hän ei itse toimi. Puheenjohtajan valvonta liittyykin mahdollisuuteen nostaa osaston täysistunnon käsiteltäväksi sellaiset asiat, jotka hänen mielestään sen vaativat, mutta vastuu ratkaisun sisällöstä olisi tällöinkin osastolla, jolla on paras asiantuntemus juuri sen vahinkolajin erityisyydestä. Mikäli osaston täysistunto päätyisi esimerkiksi erityyppiseen ratkaisuun kuin toisen osaston ratkaisujen perusteella olisi voinut olettaa, asia todennäköisesti johtuu nimenomaan liikennevakuutuksen ja potilasvakuutuksen välisistä eroista. Lautakuntien yhdistämisen jälkeenkin on tärkeää, että nämä erot otetaan huomioon ja se on katsottu varmistettavan parhaiten kahdella erillisellä osastolla. Tästä johtuen ei ole tarkoituksenmukaista, että joitain yksittäisiä vahinkoasioita käsiteltäisiin esimerkiksi lautakunnan yleiskokouksessa, vaan yleiskokous on tarkoitettu lautakunnan hallinnollisten asioiden sekä yleisiä lain soveltamissuosituksia koskevien asioiden käsittelyä varten.

Ratkaisusuositusasian käsittelemättä jättäminen ja asian käsittelyn raukeaminen (8 §)

Useammat lausunnon antajat (Kuluttajaliitto, Reumaliitto, Suomen potilasasiamiesyhdistys ry, SOSTE) ovat esittäneet, että erityisesti potilasvahinkoasioissa lausuntopyyntöajan tulisi olla kolme vuotta, ja mikäli määräaika halutaan yhdistää liikennevakuutuslaissa olevan määräajan kanssa, tulisi mieluummin liikennevakuutuslain määräaikaa pidentää.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan lautakunta voi jättää asian käsittelemättä, jos ratkaisusuosituspyyntö ei ole saapunut laissa säädettynä määräaikana lautakuntaan. Tällä määräajalla tarkoitetaan esimerkiksi liikennevakuutuslain 65 §:n 1 momenttia, jonka mukaan vahinkoa kärsineellä, vakuutuksenottajalla ja muulla korvaukseen oikeutetulla on oikeus pyytää lautakunnalta ratkaisusuositusta vuoden kuluessa vakuutusyhtiön päätöksen antamisesta. Vastaava säännös olisi myös hallituksen esityksessä HE 298/2018 ehdotettu potilasvakuutuslain 38 §:n 1 momentti, jossa määräaika on yksi vuosi.

Lautakunnalta voi pyytää ratkaisusuositusta vasta sen jälkeen, kun Potilasvakuutuskeskus tai vakuutusyhtiö on antanut päätöksen. Säännös määräajasta potilasvakuutusasioissa on uusi ja tarpeen, koska voimassaolevassa laissa ei ole säännelty sitä, missä ajassa korvauspäätöksen antamisen jälkeen ratkaisusuositusta olisi pyydettävä. Kun päätös on jo annettu, asian pitäisi olla jo sillä tavoin selvillä, että ratkaisusuosituspyynnön tekeminen on mahdollista. Ratkaisusuosituspyynnön tekeminen vasta vuosia päätöksen saamisen jälkeen ei yleensä edistä asian selvittämistä tai vahingonkärsineen asemaa, vaan saattaa tehdä asian selvittämisestä jopa hankalampaa, eikä ole linjassa pyrkimysten kanssa jouduttaa lautakuntakäsittelyä. Tämän vuoksi lausunnon pyytämiselle asetetun määräajan tulisi olla ehdotuksen mukainen.

Päätöksen luonne (11 §)

Oikeusministeriö ehdottaa pykälän 3 momentin muotoilun tarkentamista.

Kyseistä momenttia korjattiin vielä listatarkastuksessa juuri ennen esityksen antamista, joten sen muuttaminen ei enää ole perusteltua.

Päätöksessä olevan virheen korjaaminen (12 §)

Oikeusministeriö ehdottaa, että lautakunnan virheen korjaamista koskevan sääntelyn suhdetta hallintolain 8 luvun säännöksiin pitäisi täsmentää.

Pykälässä ehdotettu muotoilu vastaa kuluttajariitalautakunnasta annetun lain 21 §:ää. Tämä on perusteltua, koska kyseessä on kuluttajariitalautakunnan tavoin suositusluontoisia ratkaisuja antava lautakunta. Tämän vuoksi on myös perusteltua, että virheen korjaamista koskeva sääntely poikkeaa liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa siitä, mitä se on Potilasvakuutuskeskuksessa ja Liikennevakuutuskeskuksessa, joissa nojaudutaan hallintolain säännöksiin. Keskusten antama päätösten luonne on olennaisesti erilainen kuin lautakunnan ratkaisusuosituksen. Koska lautakunnan ratkaisusuositukset eivät ole sitovia vaan suosituksia, ei lautakunnan virheellinen ratkaisu tuo asianosaiselle uusia oikeuksia tai velvollisuuksia. Sen sijaan on todennäköistä, että asianosaiset jättäisivät vain noudattamatta lautakunnan virheellistä ratkaisusuositusta. Lautakunnan ratkaisujen suositusluonteisuudesta seuraa myös se, että hallintolain 52 ja 53 § eivät kaikilta osin sovellu virheen korjaamiseen lautakunnassa. Soveltuvin osin ne kuitenkin täydentävät liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta annetun lain 12 §:ää.

Oikeus saada tietoja (16 §)

Kuntaliitto ehdottaa, että 16 §:n 3 momenttia täydennettäisiin työtapaturma- ja ammattitautilain 266 §:ssä säädetyin tavoin siten, että siinä todettaisiin, että "Jos lausunnon on antanut kunnan tai kuntayhtymän järjestämän terveydenhuollon palveluksessa oleva henkilö, palkkio maksetaan kunnalle tai kuntayhtymälle."

Liikennevakuutuslaissa eikä ehdotetussa potilasvakuutuslaissa ole työtapaturma- ja ammattitautilain 266 §:ää vastaavaa säännöstä terveydentilatietojen

toimittamisesta. Tällaista säännöstä ei ole pidetty tarpeellisena, koska näistä laeista puuttuu työtapaturma- ja ammattitautilain 265 §, jossa säädetään pääsääntö tietojen maksuttomuudesta. Lisäksi on otettava huomioon, että samaan aikaan voimaantulevaksi esitetyn Sote-uudistuksen toteutuessa kuntien tehtävät muuttuvat.

3. Liikennevakuutuslaki

Liikennevakuutuslain muutosten voimaantulo

Liikennevakuutuskeskus ehdottaa, että liikennevakuutuslakiin tehtävät muutokset 64, 65, 66 §:ää, 67 §:n 2 momenttia ja 79 §:n 2 momenttia lukuun ottamatta tulisivat voimaan vuoden 2020 alusta.

Mainittujen lain kohtien voimaantulo vuoden 2020 alusta vaikuttaa perustellulta.

Poikkeukset vakuuttamisvelvollisuudesta (8 §)

Reumaliitto ehdottaa sähkömopojen lisäämistä liikennevakuutuslain 8 §:n 5 alakohtaan.

Hallituksen esityksessä ei esitetä muutosta liikennevakuutuslain 8 §:ään. Liikennevakuutuslain mukaan liikennevakuutusta ei tarvitse ottaa sellaiselle yksinomaan vammaisten käyttöön tarkoitetulle sähköpyörätuolille tai muulle vastaavalle kevytrakenteiselle ajoneuvolle, jota ei tarvitse rekisteröidä. Muulla vastaavalla kevytrakenteisella ajoneuvolla tarkoitetaan mm. vammaisten käyttöön tarkoitettuja sähköskoottereita, joiden maksiminopeus on alle 25 km/h ja joita ei tarvitse rekisteröidä. Tällaisen vakuuttamisvelvollisuudesta vapautetun ajoneuvon aiheuttamat vahingot korvataan Liikennevakuutuskeskuksen toimesta. Reumaliitto tarkoittanee sähkömopolla näitä ajoneuvoja. Mikäli kyseessä on varsinainen sähkömopo, jonka enimmäisnopeus on 45 km/h, tulee se rekisteröidä ja liikennevakuuttaa käyttäjästä riippumatta.

Sähkömopo käsitteenä viittaa yleensä rekisteröitävään ajoneuvoon, joka on liikennevakuutettava. Käsitteen lisääminen 8 §:n 5 kohtaan lisäisi lain tulkinnanvaraisuutta. Yksinomaan vammaisten apuvälineeksi tarkoitetut sähköskootterit sen sijaan ovat liikennevakuutuslain 8 §:n 5 kohdan mukaisia ”muita vastaavia kevytrakenteisia ajoneuvoja”.

Edellä mainituista syistä hallituksen esityksen muuttaminen ehdotetulla tavalla ei ole tarkoituksenmukaista.

Vahinkohistoriatietojen siirtäminen toiseen vakuutusyhtiöön (21 §)

Liikennevakuutuskeskus ehdottaa pykälän otsikon muuttamista niin, ettei siinä enää mainittaisi siirtämistä.

Pykälää on muutettu niin, että siinä ei enää puhuta vanhan vakuutuksen siirtämisestä toiseen yhtiöön, koska täsmällisesti kyse ei ole siirtämisestä vaan uuden vakuutuksen ottamisesta ja vanhan vakuutuksen päättämisestä sen jälkeen. Vahinkohistoriaa koskevat tiedot kuitenkin siirtyvät sellaisenaan yhtiöstä toiseen. Näin ollen otsikossa voidaan edelleen puhua vahinkohistoriatietojen siirtämisestä. On yhtiökohtaista, miten vahinkohistoria vaikuttaa esimerkiksi vakuutusmaksuun.

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että liikennevakuutuslain 21 §:ää tulisi arvioida suhteessa tietosuoja-asetuksen 20 artiklan kansalliseen liikkumavaraan.

Liikennevakuutuslain 21 §:n tarkoituksena on helpottaa liikennevakuutusyhtiön vaihtamista siten, että vakuutuksenottaja saa pyynnöstä siirrettyä ajoneuvon vahinkohistoriatiedot uuteen vakuutusyhtiöön. Vahinkohistoriatietoihin sisältyy henkilötietoja (mm. nimi ja henkilötunnus), mutta myös ajoneuvoa koskevia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja. Tietosuoja-asetuksen 20 artikla koskee vain henkilötietoja, jotka rekisteröity on toimittanut rekisterinpitäjälle. Liikennevakuutuslain 21 § ei millään muotoa rajoita tietosuoja-asetuksen 20 artiklan mukaista oikeutta, vaan täydentää sitä siltä osin, kun kyse ei ole henkilötiedoista. Rekisteröidyllä on aina oikeus pyytää tietojen siirtoa järjestelmästä toiseen tietosuoja-asetuksen 20 artiklan perusteella, eikä liikennevakuutuslain 21 § rajoita tätä oikeutta.

Vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määrääminen (29 §)

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että 29 §:n 2 momentissa viitattaisiin eduskunnan käsittelyssä olevaan lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja toteaa, että viitattaessa lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säännös valituslupa pääsääntönä omaksutaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin esityksen mukaisesti (HE 29/2018 vp).

Säännöksen sanamuotoa on syytä tarkistaa riippuen siitä, hyväksytäänkö eduskunnan käsiteltävänä oleva laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja vastaako hyväksytty laki ehdotusta.

Liikennevakuutuskeskus ja Valtiokonttori ehdottavat esitetyn 29 §:n 4 momentin muuttamista, jotta laiminlyöntimaksun maksaminen olisi mahdollista jo ennen päätöksen tultua lainvoimaiseksi. Oikeusministeriö pitää viittausta hallintolain 59 §:ään päätöksen tiedoksiannon kohdalla tarpeettomana.

Esityksen muuttamista ehdotetulla tavalla voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

Muutosehdotus (muutetaan liikennevakuutuslain 29 §:n 4 momenttia):

29 § Vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määrääminen

— —

*Liikennevakuutuskeskus **(poisto)** perii ajoneuvon omistajalle tai haltijalle määrätyt 1 momentissa mainitut maksut. Liikennevakuutuskeskus voi periä maksut sen jälkeen, kun Valtiokonttorin päätös on tullut lainvoimaiseksi. **(poisto)***

Henkilövahingon korvaaminen (34 §)

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että liikennevakuutuslain ehdotettu 34 § muistuttaa tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettuja automatisoituja päätöksiä, joiden oikeusvaikutukset rekisteröityihin tulisi tunnistaa.

Liikennevakuutuslain 34 §:ssä ei tarkoiteta tietosuoja-asetuksen tarkoittamaa automatisoitua päätöksentekoa.

Alkoholin tai muun huumaavan aineen käytön vaikutus korvaukseen (48 §)

Liikenneturva ja liikennevahinkolautakunta pitävät liikennevakuutuslain 48 §:n muutoksia epäselvinä. Muiden huumaavien aineiden kuin alkoholin yhteisvaikutuksella pitäisi olla vaikutus korvauksiin.

Hallituksen esityksessä liikennevakuutuslain 48 §:n sanamuotoja on pyritty yhdenmukaistamaan rikoslain rattijuopumuksen tunnusmerkistön kanssa. Nyt voimassa olevan liikennevakuutuslain sanamuoto on epäselvä, koska siinä ei mainittu alkoholin ja muun huumausaineen yhteisvaikutusta. Sääntely poikkesi tältä osin rikoslain 23 luvun 3 §:n 3 momentista. Korvausta voidaan alentaa, jos kuljettaja on nauttinut huumaavaa ainetta taikka alkoholia yhdessä huumavan aineen kanssa. Huumaaviksi aineiksi luokitellaan varsinaisten huumausaineiden lisäksi monet yleisesti sairauksien hoitoon käytettävät lääkeaineet, jotka voivat heikentää liikennekelpoisuutta. Tällaiset lääkkeet ovat merkitty punaisella varoituskolmiolla. Huumaavan aineen nauttiminen voidaan todentaa laboratoriokokeella. Riittää, että henkilö on käyttänyt vähintään yhtä huumaavaa ainetta. Korvauksen alentaminen on luonnollisesti mahdollista myös, jos näytetään henkilön käyttäneen useampaa kuin yhtä huumaavaa ainetta.

Huumavan aineen nauttimisen lisäksi edellytetään, että kuljettajan kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on ollut vähintään huonontunut tämän takia. Tämä voidaan päätellä esimerkiksi kuljettajan ajon aikana tekemistä virheistä, ajosuorituksen epävarmuudesta tai kuljettajan havaitusta ajokunnon heikkoudesta. Ratkaisevaa on joka tapauksessa nautittujen aineiden vaikutus kuljettajan kykyyn toimia ajoneuvon kuljettajan.

Hallituksen esitystä ei ole perusteltua muuttaa, koska sääntelyn tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaista rikoslaissa säädetyn kanssa.

4. Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta

Kanneaika

Liikennevakuutuskeskus ja potilasvakuutuskeskus esittävät liikennevakuutuksen kuntoutusasioiden muutoksenhakuajan ja –menettelyn tarkistamista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lautakunnan toimivallan laajentamista siten, että se voisi antaa lausunnon myös liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991), jäljempänä kuntoutuslaki, mukaisista korvausasioista. Kuntoutuslain perusteella annetuista päätöksistä voi valittaa vakuutusoikeuteen, jonne on 30 päivän muutoksenhakuaika. Liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan lausuntoa olisi pyydettävä vuoden kuluessa. Näin ollen hallituksen esityksen perusteella olisi mahdollista pyytää liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan lausuntoa vielä sen jälkeen, kun varsinainen muutoksenhakuaika vakuutusoikeuteen on kulunut umpeen ja vakuutusyhtiön päätös on lainvoimainen. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Lyhyt muutoksenhakuaika vakuutusoikeuteen ei ole käytännössä osoittautunut ongelmalliseksi, koska käsittely vakuutusoikeudessa on maksutonta eikä valituksen laatiminen vaadi oikeudellista asiantuntemusta. Vastaava muutoksenhakuaika on myös muissa sosiaalivakuutuslajeissa, mm. työtapaturma- ja ammattitautilaissa.

Esitystä olisikin syytä tarkentaa siten, että kuntoutusasioissa liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan lausuntoa olisi pyydettävä 30 päivän kuluessa. Muutoksenhakuaika vakuutusoikeuteen keskeytyisi lautakunnan käsittelyn ajaksi. Sosiaali- ja terveysministeriö ottaa vastaavan muutostarpeen potilasvahinkoasioissa huomioon myös potilasvakuutuslain eduskuntakäsittelyssä.

Muutosehdotus:

16 § Muutoksenhaku (lisätään liikennevakuutus liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 16 §:ään uudet 4 ja 5 momentit)

———————————————————————————

Vakuutuslaitoksen päätökseen tyytymätön voi pyytää asiasta liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan ratkaisusuositusta 1 momentissa säädetyn muutoksenhakuajan kuluessa. Jos asia saatetaan vireille lautakunnassa, muutoksenhakuajan kuluminen keskeytyy käsittelyn ajaksi.

Muutoksenhakuaika katsotaan katkenneeksi sinä päivänä, kun asian käsittely liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa päättyy. Muutoksenhakuaikaa voidaan pidentää tällä tavoin vain yhden kerran.